Brev från och till medlemmar av familjen Görwell, växlade åren 1780-1811 E...

Gjörwell, Carl Christoffer,

HS Ep. G 12:1

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

BREF: ifrån Kongl. Bibliothecarien C. C. Gjörwell, til Hr Grosshandlaren Joh. Nicl. Lindahl i Norrköping; dat. Stockholm, den 22 Jan. 1793.

Innehåll:

1) Min härvarande Doters andra Missfall. 2) Det spökande Upfostrings-Sällskapets Bibliotheks Påhälsning i Upsala, Lund och Åbo. 3) Des förestående Resa öfver Hafvet. 4) Anbuden Handel dess förinnan. 5) Ärnar anlägga eget Boktryckeri. 6) Sedan jag betalt en Gunna Guld åt härvarande Boktryckare. 7) Våre begge vittre Postmästare förelyssa andre. 8) Boktryckeriets ingredientier. 9) Hälsning. — Bilaga: Herre Raams och Löfströms Contract.

Collectio Gjoerwelliana

Aldeles, Allrakäraste Du, såsom befarades, så har det händt. Min Stackars Louise har fått et nytt Missfall. i Lördags var Söta Mor hos henne: hon var munter och glad såsom en Charme, och skulle alla Barnen äta hos oss om Söndagen; men om Natten märker det lilla Doiker=kräket förebud til Plågor; om morgonen måste Söta Mor, Archiater Hallman och Barnmorskan dit; et högst varsamt Stilla-liggande hela den dagen gaf väl et, ehuru svagt, Hopp; men i dag måste det ändå blifva alfvare, och nu ser hon för andre gången en kär Underpant af en den vackraste Kärlek förlorad. Ack! vi lide på alla sidor, så mycket mera, som hon bara försvagas genom så täta Missfall, och får kanske en benägenhet, en vana, at aldrig bära fram et fullgånget Foster. Tiden bekräftar eller vederlägger. Måtte det senare inträffa!

Jag vil något närmare förklara mig rörande Bibliotheket. Dock et par ord först om des aflagde Besök hos våra Universiteter. Prof. Aurivillius svarade: Bibliotheket i Upsala hade gjort en stor Requisition ifrån London och betydeliga inrop på Murrayska Auctionen i Göttingen. Kongl. Secreter. Köckeritz, min gamle gode vän, som förl. Sommar följde med Riks-Drotsen til Lund, hade denna Sak in specie sig af mig updragen. Svaret: Academiens Fond var icke stor, och man hade där tagit det -- til Upplysningens utbredande alt för härliga -- Beslut, at först samla til en betydligare Fond, och imedlertid köpa Böcker blott för de å sama Fond fallande Interessen: således lefva både Fäder och Söner vid denna Hög-Skola alt utföre uti det djupa mörker, som rådde vid det Carolinska Lärosätet, då detta välvisa Beslut togs. — Prof. Porthan, som förestår Bibliotheket i Åbo under Hr Edelcrantz's vigtigare Functioner härstädes vid Operan och Tullen, har svarat intet, förmodligen af den Grund: at han sjelf förskrifver utländska Böcker, til följe af en för några år sedan anstäld utrikes Resa. -- Kongl. Vetenskaps-Academien härstädes har däremot köpt les Memoires de l'Acad. des Inscr. & Belles Lettres, samt Kgl. Secreter. Flintenberger Herre Büschings, Gatterers och Meusels Historiska Journaler. Härtil får jag nu tacksamligen lägga de Artiklar Du requirerat.

Således

Således hafva Principalen på Hanström och jag, des ringa Ombud, fattat det Beslut, at nedsätta Priserne och låta Catalogen än en gång vandra den höglärda Riksens Väg, och sedan i Vår Resten affegla til Wismar, samt sedan vidare til en begges vår säkre Man i Hamburg, som nedsätter de här oförytrade Verken uti et af de solidare Bokhandels-Husen i Commission. Sådant är detta Fragmentum Historiolæ Bibliothecæ, så vida det angår de större Verken uti almänna Historien och Journalerne; men de öfriga, som stå uti närmare Slägtskap med vår egen Historia, fogar jag til National-Bibliotheket.

Som förr sagt, så beder jag min Egen Aldrakäraste Johannes Norcopensis, i fall Du vil behålla några af dessa Verk för Dit Bibliothek, välja efter Din Egen bästa öfvertygelse, så at Du sedan icke finner Dig på något sätt missnöjd med denne Handel. Om Betalningen skole vi väl komma öfverens.

Elljest bör jag gjöra Dig et nytt Förtroende. Hvad jag af skäliga Grunder och bonis Modis kan förvandla til Penningar, det gjör jag: ty jag äger Konungens Privilegium på uprättandet af et Boktryckeri, och det vil jag i år realisera. Så länge jag var yngre och orkade flitigare plöja med egen Penna, så lät jag Boktryckaren vara Hälften-bonde på min åker; nu, sedan jag är gamal vorden, måste jag söka at inberga Grödan ensam. Märk: Sedan 1754, då jag först började trycka, således åt året för 40 år sedan, har jag til Boktryckare i Stockholm betalt aldraminst den lilla Penningen af Trehundra Tusen Daler Kopparm:t. Hvilken Lärd i Sverige har gjort det före mig? Vidare: jag faller undan i dag eller i morgon, så vil jag lämna min Hustru en Tilgång, som hon sjelf kan begagna sig af, antingen directe eller indirecte, således lefva utan tunga för andre. Vil hon ej drifva det sjelf, så får hon gerna en beskedlig Factor, som arenderade det af henne. Exemplet finnes helt färskt i Norrköping. Hr Raam sofver sig nu därårligen til 1000 Plåtar för sit Tryckeri, och får det efter 6 år tilbaka. Se Hr Lötströms senare Contract, som bilägges, men återgår: Har jag et Tryckeri, hwad hindrar mig at tilskapa et löpande Blad, som skal föda både mig och lilla Bribri? Än et Exempel: Tvänne de mäst lysande Blå-Band på Svenske Parnassen, Tvänne af de Aderton, som kanske våga upodussinet af sine Herrar Confrerer, de begge Kongl. Hand-Secreterarne, Kellgren och Leopold, hafva ju nedlåtit sig, alla sina ansenliga Löner oagtat, at agera här i Staden Postmästare, den ene vid det Ordinaire, den andre vid det Extraordinaire Vitterhets-Postcontoiret. Hr Leopold har sedan anmodat mig, at skaffa honom Under-betjening vid Verket, och lönar han Hr Barfod med 200 Rdlr årl. för det han skrifver Utrikes Nyheter, och bjuder en annan, som jag nu håller Skall efter, 100 à 150 Rdlr årl. som utur de Fransyske och Tyske Journalerne öfversätter uti Belles Lettres. Döm nu ifrån detta, hwad Kamereraren vid Postverket, jag menar Hr Bokhandlaren Holmberg, sjelf förtjenar, när han så rundeligen aflöner Staten. Än et bevekande Skäl för mig: Sedan den Carolinske Tryckfrihets-Lagen utfärdades, Hafva våre Pressar så öfverlastade med Dag och Vecko-blad, med Stats-Skrifter af alla slag, ja sjelfva Riks-Avisan förvandlades til et Dag blad; så at en annan fyndig Skribent knapt får andas för Ljur- os.

Boks

Boktryckarne, som, sedan de blifvit bevärdigade med både Hedern och
Plikten af Med-Censoratet, vela til den senares erläggande förse sig med
tjenlige Tilgångar, beskatta fördenskull Autorer och Förläggare med of-
dryga, nästan fördubblade Arbets-löner. Alla dessa impedimenta typogra-
phica befriar jag mig ifrån, så snart jag äger egen Bok-press; och äger
jag den, så har jag ock en god säker Egendom, samt äger därjämte den
Tilfredsställelsen, at kunna behandla Autorer såsom de, från Typogra-
phens sida, böra behandlas. Materialier, tryckbara, har jag hela Huset
fullt, både medan jag lefver och sedan jag är död. Verkets drifvande,
til hela sin Detail och aflöning, updrages en kunnig och redlig Factor;
så at jag likafullt får sitta qvar uti den gamle Verkstaden, jag menar
vid Skrifbordet. Boktryckeriet skal icke blifva större, än at det drifves
med få arbetare.

Af denna anledning och til detta Behof vil jag förvandla både
mina Riks-Böcker och mit Riks-Vice-Bibliothecariat til Penningar.

Pressar, Regaler, Kaster, Formar, Sättbräden, Fuktbräden, Järn-ramar,
Steg, Vinkelhakar, Corriger-stolar, Waskfat, Borstar, Svampar, ja til och
med Skepp, förfärdigas alt här in loco. Vi hafve väl ock 2:ne Styl-
gjutare, af hvilka Tysken Fremke, som lärt i Lüneburg, är försvarlig;
men så vil jag dock låta komma utifrån största Quantiteten af
Stylarne, i synnerhet af Mittel, Cicero och Corpus, både Antiqua och
Fractur, samt däremot låta här tilgjuta det nödiga mindre Behofvet
af Missal, Canon, Secunda, Tertia, Petit m. m. Jag har redan skrifvit
och skal vidare härom skrifva til mine utländske Vänner: ty til
Hösten vil jag hafva verket i gång. Dock nog om detta.

Härhos följer et af de begge lofvade Brefven til min Mandorff.
Det andra kommer framdeles.

Helsa din söta Stafva! Jag vil änteligen höra, at hennes Sand-
fluss är öfvervunnen, och at hennes Näsa återintagit sit Högsäte, samt
befalt Kindbenen maka åt sig: ty eljest kunde den lilla så kallade
beau milieu de la bouche blifva otilgängelig för Sjelfvaste hennes
Bäste John. Gud gifve Er alt Godt!

G.

Bilaga.

Bilaga.

Förening om Boktryckeri-förvaltningen.

Jag Ad. Fr. Raam öfverlemnar mitt Boktryckeri här i Staden til Faitoren Jonas Löfström på Sex år, eller til Michaëlis 1798, at för sin räkning nyttja och drifva bäst han gitter och förmår, mot följande vilkor och beting:

1:o At mig för nyttjande rätten däraf uti Sex år betalas årl. 333 Rdlr 16 ß, eller Sex tusende Daler Kmt, uti gångbare penningar, hvilka altid och ofelbart årläggas quartals vis i förskott; således nu straxt Rd 83:16, och lika Summa första dagen hvar 4:de månad alt framgent, så länge denna afhandling räcker; samt med förbehåll tillika, at Kongl. Boktryckeri-Reglementet och de flera Höga Författningar noga af den tilträdande efterlefvas.

2:o At Löfström betalar alla onera Realia för Tryckeriet til Kronan och Staden, ifrån Julii månads början detta år til samma tid år 1798; samt

3:o Sätter och Trycker Norrköpings Tidningar fritt för min räkning til detta årets slut; hvarefter utgifvandet och inkomsten däraf honom tilfaller, emot förbindelse, at för twå Blader i veckan icke taga mer i Prænumeration än En Rdlr 16 ß, ej heller mindre; och at för alt periculum emot Kongl. Tryckfrihets-Förordningen stå i ansvar. Blifvandes ock så förordadt, at aldrig i Veckobladet någon Annonce tillåtes, som directe eller indirecte min Person rörer eller är emot mig anstötelig.

4:o At Tryckeriet förblifver uti de Rum i mitt Hus, hvarest det nu är, och hvilka få af Löfström nyttjas, näml. hela Korsverks-byggningen, med undantag af endast Köket, en liten Eldkamare och Källaren, samt rum i förstugan för min Våg.

5:o At af alt hvad som tryckes, för egen eller andras räkning, intet undantaget, lemnas mig Tre Exemplar, och af Vecko-tidningarne, ifrån nästa års början, Sex Exemplar; äfven som at Kongl. Riks-Archivum får sina vanl. Exemplar på de förordnade Tider.

6:o At mig lemnas 2:ne Premier-Billeter hvarje gång de dagar Comedier upföres.

7:o At jag bemötes med all vederbörlig Höflighet och aktning, så inom som utom Tryckeriet; äfven ock at min Hustru, Barnen och öfrige Husfolket, intet förolämpande sker, directe eller indirecte; hvaremot för deras beskjedlige upförande jag altid skall ansvara.

8:o At Tidnings-Bladet til detta årets slut hålles efter yttersta möjlighet altid färdigt tiockl. 3 e.m. de dagar som det vanl. utgifves.

9:o

9º. At min Port må få hållas tilsluten efter mitt behag, och at nyckeln må hämtas i Köket, när någon behöfver gå ut eller in.

10º. At Löfström underhåller alla Materialier och Inventarier til Tryckeriet desa sex åren, och återställer alt i lika godt Stånd Michaëli 1798, utom hwad beträffar Stilarnes nötning.

11º. At Tryckeriets Inventering nu genast vid tillträdet sker, och at 1 Inventarii Exemplar jemte Proftryck bifogas denna Afhandling.

12º. At Elden noga vårdas, vid ersättnings-bot för timande eldskada.

13º. At mine enskilde Kungjörelser, äfven som hwad jag eljest kunde tilfälligt vis författa, få i Bladet införas utan särskild betalning.

14º. At icke något må upläggas och säljas af de förlagen Tryckeriet redan innehar, förrän desse utsålde blifvit. At icke heller Visor, Historier och Maculatur få utestänga affattningen för hwad häraf til nog myckenhet är förut i Lager.

15º. At på Titelbladen af de hädanefter från Tryckeriet utkommande Skrifter, under desse sex åren, sättes: Tryckt i Norrköping hos Ad. Fr. Raam genom Factoren Jonas Löfström År 17--; äfven som at underskriften†/ blir denna tiden. Ad. Fr. Raam genom Jonas Löfström: hwilket Namn altid sättes under det förra

16º. At En Rdlr Löspenningar lemnas mig i veckan til Husbehof emot Sedlar.

17º. At Borgen för Tre Månader tillika, sådan jag godkänner, ställes för fullgörandet af denna Öfverenskommelse; och

18º. At densamma eljest, samt då någon af Skyldigheterne Tre Månader urucktlåtes, anses ogjord och af sig sjelf förfallen

Norrköping, d. 1 October 1792. Ad. Fr. Raam

(L. S.)

Aldeles härmed nöjd och förbunden til de Beting, som föregående 18 Puncter innefatta; antager och ingår jag denna Afhandling. Norrköping, ut supra.

Jonas Löfström.

(L. S.)

At Herr Ad. Fr. Raam och Boktryckerie Factoren Jonas Löfström, med hwarandra, uti föregående Öfverenskommelse otwungne och med inbördes fullt förtroende ingått, uti vår när- och öfwervaro; det bestyrke vi, såsom anmodade Vittnen, med våre Namns och Signetens härunder sättande. Skjedt i Norrköping den 1 October 1792.

Carl Peter Wiebe,
Vice-Rector.
(L. S.)

Joh. Törngvist,
Vågmästare.
(L. S.)